

TIIAME

Kino san‘ati

Said Ahmadning hayoti va ijodi.

Fan- O‘zbek tili
O‘qituvchi-
Kamaliddinova
Nigora
Sirajiddinovna

- 1 • Kino san'ati
- 2 • O'zbek kinosi yulduzlari
- 3 • Said Ahmadning hayoti va ijodi
- 4 • “Cho'l burguti” hikoyasi

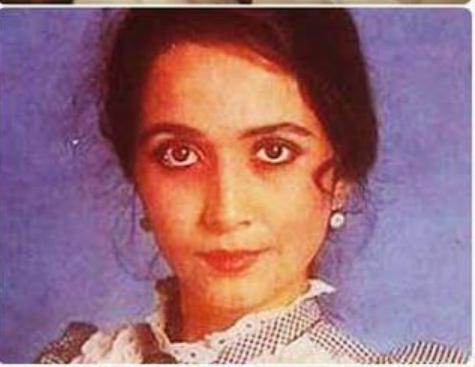
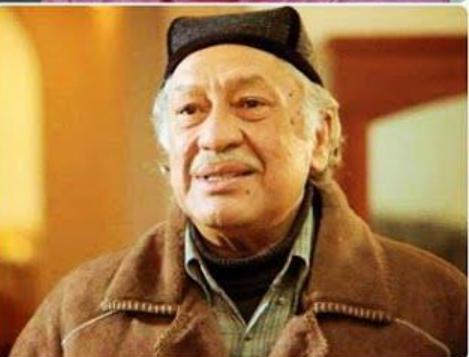
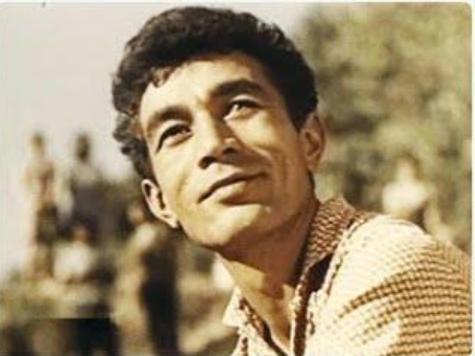
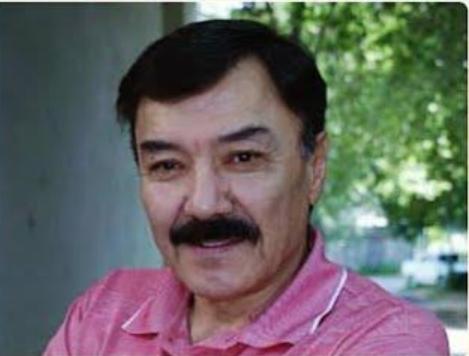
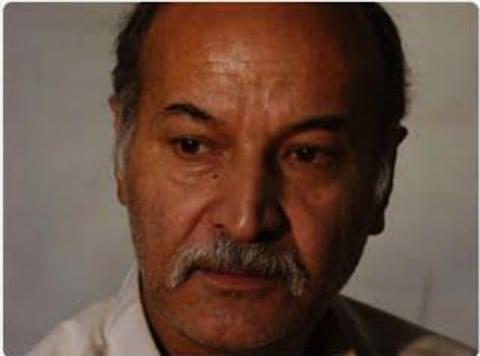
- Sen o‘zbek kino san’atining rivojiga hissa qo‘sghan rejissyorlardan kimlarni bilasan?
- Men o‘zbek kino san’atining rivojiga hissa qo‘sghan kinorejissyor Komil Yormatovni bilaman. U 1926-yilda Kinematografiya institutini tugatib, kino sohasida ishlagan.
- Komil Yormatov qanday filmlarda rol o‘ynagan?
- U «So‘nggi bek», «Muhojir», «Masjid gumbazlari ostida» filmlarida rollarini mahorat bilan ijro etgan.
- U qaysi badiiy filmlarni suratga olgan?
- Komil Yormatov «Vatanga sovg‘a», «Front uchun sovg‘a», «Uyqusiz yo‘l», «Alisher Navoiy» filmlarini suratga olgan.

Kino san'ati

Kino san'ati 1895-yil Parijda (ixtirochilar aka-uka Lyumyerlar) yuzaga kelgan. Kino san'ati asarlari yozuvchi-dramaturg, rejissyor, aktyor, operator, rassom, bastakor kabi ijodiy xodimlardan iborat jamoamahsulidir. Kinoda rejissyor yetakchi rol o'ynaydi. Film yaratish 2 tomonni - ijod va ishlab chiqarishni o'z ichiga oladi. Kino ishlab chiqarishning markazi - kinostudiya.

Osmondagi bolalar

TIIAME

Tayyor filmlar kinoprokat orqali tarqatiladi va ular kinoteatr, televideniyeda ko'rsatiladi. Ekran san'atining o'ziga xos ifoda vositalari bor: umumiyl, o'rta va yirik planda suratga olish, turli rakurslarda kameralar harakati, epizod, kadrlar montajining turli shaklr ari va boshqalar. Kino san'atining 4 asosiy turi mavjud: badiiy, ilmiy-ommabop, hujjatli va multiplikatsion filmlar.

Lug‘at

TIPAME

mahsul - продукт, плод	o‘z ichiga - включающий в себя
yetakchi — ведущий, руководящий	shakl - форма, вид
ishlab chiqarish - производство	ilmiy-ommabop - научно-популярный
o‘ziga xos - своеобразный	orqali - по, через, посредством

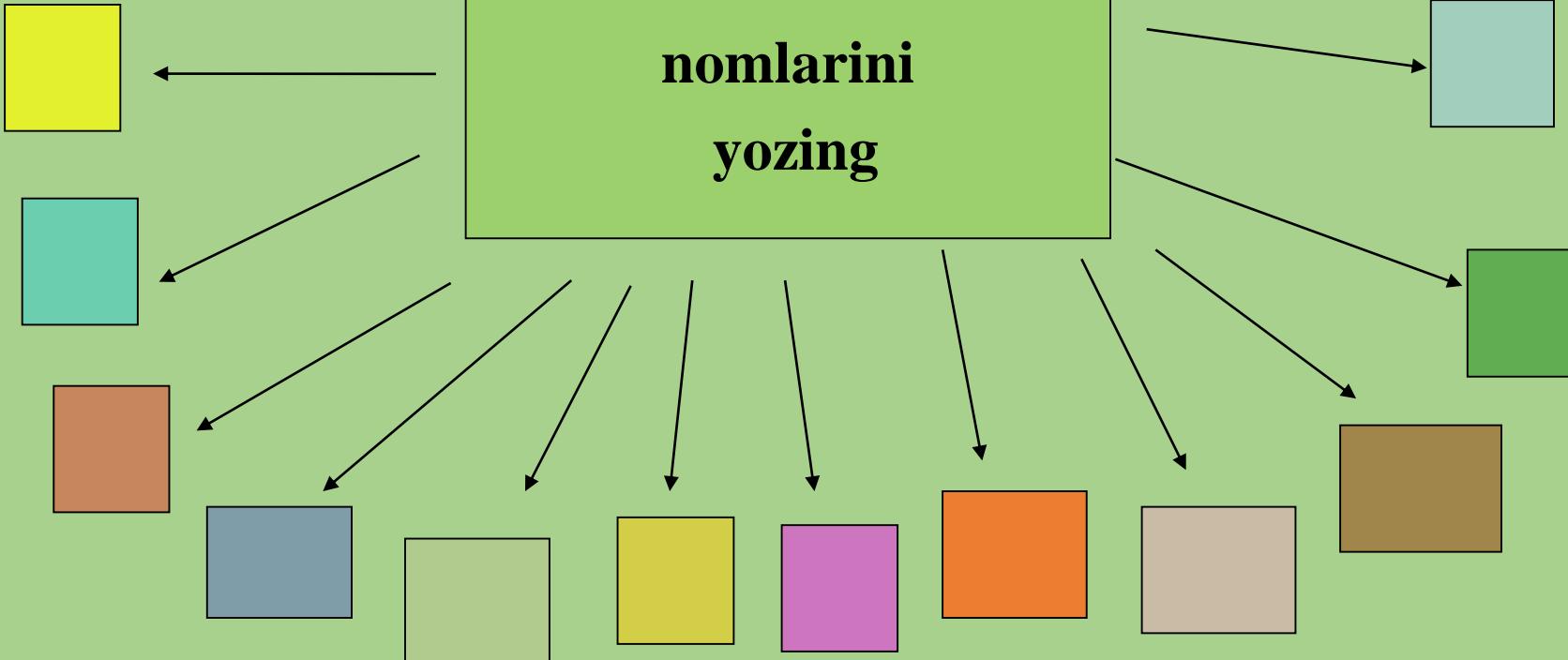
Matn yuzasidan savollar:

1. Kino san’ati qachon paydo bo‘lgan?
2. Kino san’atining qanday tarbiyaviy ahamiyati bor?
3. Kinofilmlar qanday yaratiladi?
4. Qanday kinofilmlarni yaxshi ko‘rib tomosha qilasiz?

TIIAME

O‘zbek kinolfilmari nomlarini yozing

TIIAME

Kino san'ati	Hozirgi kino san'atiga munosabatingiz	Sizning fikringizcha hozirgi kunda kino san'atida qanday yutuq va kamchiliklar mavjud	Ko'rsatilgan kamchiliklarni bartaraf etishga nisbatan Sizning tavsiyalaringiz

Said Ahmad

(1920-2007)

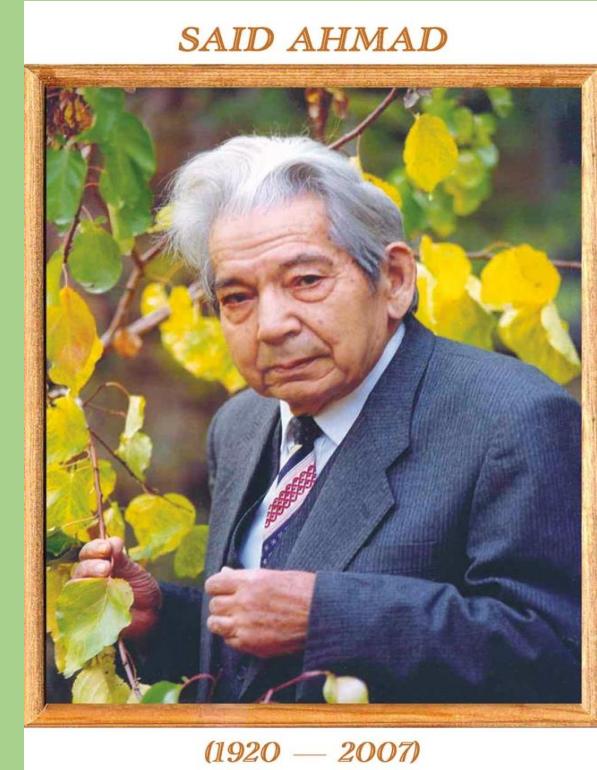
O‘zbek nasrining peshqadam vakil- laridan biri Said Ahmad Husanxo‘jayev 1920-yil 10-iyunda Toshkentning Samar- qand darvoza mahallasida dunyoga keldi.

Adabiyot darslari va to‘garaklarida ijodga bo‘lgan havasi ortib, qo‘liga qalam ushlagan. Said Ahmad dastlab «Mushtum» jurnalida, Radio qo‘mitasida, «Sharq yulduzi» jurnalida ishlagan.

Urush va urushdan so‘nggi yillarda Said Ahmad ko‘plab felyeton, ocherk va hikoyalar yozgan.

TIIAME

TIIAME

Said Ahmadning barcha hikoyalari zamonaviy mavzuda yozilgan.

U kichik hajviy asarlari bilan o‘zbek radio va televideniyesida quvnoq miniaturalar teatriga asos solgan.

Said Ahmad dramaturg sifatida ham tanilgan. U «Kelinlar qo‘zg‘oloni», «Kuyov» kabi sahna asarlarining muallifidir.

Said Ahmad ham qatag‘on davrining ikkinchi to‘lqiniga duchor bo‘lgan, lager azoblarini tortgan ijodkordir.

Adibning ko‘pgina hikoyalari qardosh va xorijiy tillarga tarjima qilingan.

Said Ahmad O‘zbekiston xalq yozuvchisi, O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan madaniyat xodimi unvonlariga sazovor bo‘lgan. «Buyuk xizmatlari uchun» va «Do‘stlik» ordenlari bilan taqdirlangan. U «O‘zbekiston Qahramoni» hamdir.

Said Ahmad 2007-yil 5-dekabrdan vafot etgan.

Cho'l burguti

(*hikoya*)

TIIAME

Cho'l burgutini izlab Oltiariqdan Yozyovonga otda jo'nadim. Kanal ko'prigidan oshib, cho'l tomonga jilovni burdim. Ot negadir tixirlik qilib, yurmay turib oldi. Jonivor bir-ikki qamchidan keyin ham oldinga jilish o'rniga orqasiga tisarilib, taysallardi. Jahl ustida qamchi bosmoqchi bo'lib qo'l ko'targan ham edimki, kimdir qichqirdi:

- O'g'lim, jonivorni sug'oring. Ko'r mayapsizmi, suvga intilyapti. O'girilib qaradim. Suv labida belbog'iga yuz-ko'zini artayotgan oltmish yoshlardagi qariyaga ko'zim tushdi. U shundoq yuvosh ot ni besabab qamchilaganimga achingandek, ildam yurib kelib jilovdan oldi.

Pastga tushdim. U ot jilovidan ushlab, qirg'oqqa yetakladi. Ot oldingi oyoqlarini loygabotirib, tumshug'ini suvga tiqdi. U har zamon-har zamonda bosh ko'tarib, menga qarab qo'yadi-da, yana suvga intiladi. Uning bu harakati chanqaganimni bilmading-a, deb ta'na qilayotgandek tuyuldi. Jahl ustida qamchi bosganimda eti dirillab ketganini eslab, ko'nglim ranjidi.

- Yo'l bo'lsin, safaringiz qay tomonga? - dedi chol otni qaytarib chiqqach.
- «Paxtakor»ning «G'alaba» uchastkasiga.
- Undoq bo'lsa, yo'lni o'ng tomonga soling.

Cholga minnatdorchilik bildirib, yo'lga tushdim. Kimsasiz cho'lda Cho'l burguti bilan uchrashuv haqida o'ylab ketmoqdamан.

Nazarimda, Cho'l burguti deb atalgan kishi yuzlarini shamollar qoraytirgan, yaqinida turgan odamga ham xuddi olisdan qarayotgandek ko'zlarini qisib, bo'ynini bir tomonga egib boqadigan, birov bilan ko'rishgani qo'l uzatganda shamolga qarshi uchishga hozirlanib, qanotini yozib, oldinga intilib turgan burgutga o'xshash bayabat bir kishi bo'lib ko'rinardi. Mening bu fikrimni tasdiqlayotgandek, ot boshini silkitib qo'yadi.

Cholni tanidim. U boyagi yo'l
ko'rsatgan kishi. Otlarimiz baravarlashganda,
jilovni bo'sh qo'yib yubordim.

- Xizmat, o'g'lim? Sizni Yozyovonga qaysi shamol uchirdi?
- Cho'l burgutini ko'rgani kelyapman.
- Ha! Ko'rsa arziydigan yigit. Burgut deganicha bor.
- Taniysizmi uni?

Bu atrofda uni tanimaydigan odam yo‘q. Bu cho‘llarda u yonboshlamagan tepa, otining tuyog‘i tegmagan soy qolmagan. Olov bola. Cho‘lda ot choptirib kelayotganini ko‘rsangiz to‘nining ikki bari shamolda hilpirab, xuddi burgut qanot qoqib uchib kelayotgandek. G‘ayratini aytmaysizmi, qoni tomiridan toshib chiqib ketayotgandek. Nimaga qo‘l ursa, gullatadi. Qo‘li gul deb shuni aytса bo‘ladi. Kanalning berigi tomonidagi yerlarga ko‘zingiz tushdimi? Ha, balli. Burgut obod qilgan. Hozir o‘sha yerga klub qurilyapti. Juda gashtli yer bo‘lgan-da. Burgutning yigitlari shu atrofdan ellik gektar yer ochib, mevazor qilishdi. Uch yil bo‘ldi. Ha, uch yil bo‘ldi, cho‘lning qoq o‘rtasidan yer ochgani bola-chaqasi bilan chiqib ketganiga.

TIIAME

Burgut asli shu yerlik yigitmi, yo ko‘chirmami? Chol ancha vaqtgacha jim qoldi. Tuyoq tovushiga quloq solib bir muddat yo‘l yurganimizdan keyin savolimga javob qaytardi.

Burgut shu yerning bolasi. Yoshligida ham o‘tolov edi.

O‘sha kezlari Burgut bosar-tusarini bilmay, medallarini jaranglatib, o‘tganning o‘rog‘ini, ketganning ketmonini olib yurdi. Yo‘q, sal fursatda insofga kelib, ishga sho‘ng‘ib ketdi. Ammo lekin, dimog‘ baland. Birov buyurgan ishni qilmaydilar. Brigadirni pisand qilmay, bir chekkada o‘ziga yer ajratib olib, ketmon chopib yurdi. Ketmoni qanaqa deng, temirchining miyasini achitib, tepasida turib barkashdek qilib yasatib olgan. Raisimiz esli bola.

Aldab-suldab Burgutni yo'lga soldi. O'zi ham yaxshi gap bilan ilonni inidan chiqazadigan xilidan. Kolxoz qizlari bir kuni qiziqchilikka ketmonining sopiga isiriq bog'lab ketishibdi, degan bir gap ham bo'lgan edi chog'imda. O'sha yiliyoq Burgut kolxozda nom chiqarib, Ikromjonning o'rniliga brigada boshlig'i bo'ldi. Kelasi yil, orden olib, qurultoyga ham borib keldi. Yopiray, qurultoydan keldi-yu, boshqa odam bo'ldi-qo'ydi. Cho'lga ot solgani solgan.
(Davomi bor...)

TIIAME

Lug‘at

cho‘l burguti - степной орёл

jilov — поводья

o‘jar — упрямый

chanqamoq — испытывать жажду

tuyoq - копыто

qamchi - кнут

bo‘rdoqi — откормленный

qiliq — выходка

Matn yuzasidan savol va topshiriqlar:

1. Yozuvchining Cho‘l burgutini tasvirlagan joylarini topib o‘qing.
2. Yozuvchiga yo‘lda uchragan notanish chol qanday fazilatlarga ega?
3. Chol Cho‘l burguti haqida bildirgan fikrlarini topib o‘qing.
4. «Cho‘l burguti» hikoyasiga o‘xshagan asar o‘qiganmisiz?

Uy vazifasi. Siz yoqtirgan o‘zbek kino ustalari haqida ma’lumot yozing.

TIIAME

E‘tiboringiz uchun
rahmat!